

Esitys tiedepaneelin jäseniksi

Valtioneuvoston kanslia on 15.4.2020 pyytänyt (VN/8923/2020-VNK-1) Tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanetia, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry:tä ja Suomalaista Tiedeakatemiaa tekemään ehdotuksen tiedepaneelistä, joka tukee Korona-virus -kriisin välittömien vahinkojen rajoittamisesta, tehtyjen toimenpiteiden oikea-aikaisesta irtaantumisesta ja Suomen jälleenrakennuksen suunnittelusta vastaavan valmisteluryhmän työtä.

Esitys koostuu aihealueen - *sosiaalipolitiikka, koulutuspolitiikka, käyttäytymistiede (ml. psykologia), talouspolitiikka, kansanterveystieteet sekä ympäristö- ja ilmastotieteet ja resilienssi* - johtavista tutkijoista, ja se on tuotettu Tulanetin, Unifin ja Suomalaisen tiedeakatemian yhteisenä ehdotuksena. Tutkijakartoituksessa ja -valikoinnissa on käytetty ensisijaisina kriteereinä tieteellistä osaamista ja osaamista kyseessä olevan aihepiirin käytännön tason haasteista ja soveltavasta tutkimuksesta. Kaikilta ehdokkailta on kysytty suostumus etukäteen.

Johanna Buchert, puheenjohtaja, Tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanet
Keijo Hämäläinen, puheenjohtaja, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry
Anna Mauranen, esimies, Suomalainen Tiedeakatemia

Lista ehdotetuista tiedepaneelin jäsenistä:

Kansanterveystieteet

Olli Vapalahti, HY

Tiina Laatikainen, THL

Sosiaalipolitiikka

Heikki Hiilamo, THL

Koulutuspolitiikka

Jouni Välijärvi, JYU

Käyttäytymistiede (ml. psykologia)

Christina Salmivalli, TY (ehdotetaan ryhmän puheenjohtajaksi)

Minna Huotilainen, HY

Resilienssi

Ahti Salo, Aalto

Talouspolitiikka

Jyrki Niemi, LUKE

Juuso Välimäki, Aalto

Ympäristö- ja ilmastotieteet

Markku Ollikainen, HY

Ehdotettujen jäsenten kuvaukset:

OLLI VAPALAHTI - HELSINGIN YLIOPISTO

Olli Vapalahti (s. 1963) on lääketieteen tohtori, kliinisen mikrobiologian erikoislääkäri, virologian dosentti ja vuodesta 2003 Helsingin yliopiston zoonosivirologian professori; virka on jaettu lääketieteellisen ja eläinlääketieteellisen tiedekunnan kesken. Lisäksi Vapalahti toimii HUSLABissa ylilääkärinä, jossa on vastannut mm. eläimistä tarttuvien virustautien diagnostiikasta.

Vapalahden 25-henkinen tutkimusyksikkö tutkii laaja-alaisesti luonnosta tarttuvia ja uusia ja uhkaavia, erityisesti virusten aiheuttamia tartuntatauteja. Ryhmään kuuluu mm. molekyyli virologeja, ekologeja, hyönteistieteilijöitä, maantieteilijöitä, lääkäreitä, eläinlääkäreitä, bioinformatikkoja, ja diagnostiikan spesialisteja ja se toimii yhteistyössä HUSin, erityisesti HUSLABin, THL:n, LuKen, Sotilaslääketieteen keskuksen ja useiden kotimaisten ja ulkomaisten tutkimusryhmien kanssa. Vapalahti on Euroopan tartuntatautiviraston alaisen EVD-LABNet (Emerging Viral Diseases -Laboratory Network) verkoston tieteellisen johtoryhmän jäsen ja Suomalaisen tiedeakatemian jäsen.

Vapalahti on julkaissut 314 vertaisarvioitua artikkelia zoonoottisista /uhkaavista virustaudeista. Esimerkiksi zikavirusepidemian alkaessa ryhmä osoitti mm. eristämällä viruksen sikiön aivoista että zikavirus on syy-yhteydessä sikiön aivovaurioihin ja mikrokefaliaan ja on selvittänyt mm. puutaisaivokuumeen, myyräkuumeen, pogostantaudin, denguen aiheuttajien ominaisuuksia, löysi uuden ebolaviruksen lepakoista Keniassa ja uusia ihmisiä infektioivia viruksia myös Suomesta, sekä kehittänyt lukuisia uusia testejä uusien ja uhkaavien infektioiden havaitsemiseksi ja diagnosoimiseksi. Ryhmä osallistui ensimmäisen suomalaisen COVID-19-tapauksen virusgenetiikan ja immuunivasteen kuvaamisen ja on pystyttänyt koronavirukselle uusia testejä, sekä on kehittämässä vasta-aineeseen perustuvia hoitoja, lääkaineiden seulontaa ja seuraa viruksen muuntumista ja evoluutiota. Ryhmän käyttämissä BSL-3-tason turvalaboratorioissa on maassamme harvoja paikkoja joissa "elävän" viruksen ominaisuuksia voidaan käytännössä tutkia. Ryhmä on kehittänyt myös sekvensointia ja bioinformatiikkaa soveltavan menetelmän minkä tahansa, myös uuden viruksen tunnistamiseksi .

Vapalahti on selvittänyt virusinfektioiden ml. COVID-19:n periaatteita mediassa ja toiminut mm. puutaisaivokuumeen rokotussuosituksen asiantuntijaryhmässä, suomenkielisen mikrobiologian oppikirjan virusosuuden toimittajana ja järjestänyt mm. 2015 kansainvälisen, suomalaiselle tiedeyhteisölle ilmaisen "Emerging Infections" symposion Hanasaareissa ja on joka toinen vuosi pidettävän "European Meeting of Viral Zoonoses," järjestäjä. Vapalahden tutkimusryhmällä on 3 Suomen Akatemian, sekä Jane ja Aatos Erkon säätiön, Sigrid Juseliuksen Säätiön ja 2 HUS/Valtion tutkimusrahoitus projektia uusiin ja uhkaaviin virusinfektioihin liittyen, ml. niiden suhteesta ilmastonmuutokseen, ja nyt myös alustavaa säätiörahoitusta uuden koronaviruksen tutkimiseen. Ryhmä on osallistunut aktiivisesti virustutkimushankkeisiin mm. Venäjällä, Keniassa, Irakissa ja Italiassa. OV toimii myös THL:n toimintaa tukevassa koronaepidemian torjunnan strategisessa asiantuntijaryhmässä.

MARKKU OLLIKAINEN - HELSINGIN YLIOPISTO

Markku Ollikaisen tutkimus keskittyy ratkaisujen löytämiseen siihen, kuinka taloudellinen toiminta voidaan sopeuttaa luonnonvarojen riittävyyden ja ympäristön kantokyvyn asettamiin puitteisiin. Hänen tutkimuksensa kattaa ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen, monimuotoisuuden suojelun ja vesistöjen rehevöitymisen ehkäisyn kysymyksiä. Hän tutkii erityisesti sellaisten taloudellisten mekanismien luomista, joilla taloudellisen toiminnan luonnetta muutetaan kestäväään suuntaan. Hän on julkaissut näistä teemoista yli 300 tutkimusta, joista sata kansainvälisissä tieteellisissä aikakauslehdissä. Ollikaisen tutkimus tulee varsin lähelle talous-, ilmasto- ja ympäristöpolitiikan käytännön toteuttamista. Hän on johtanut valtioneuvoston nimittämänä puheenjohtajana 10 vuotta Suomen ilmastopaneelia, jonka tehtävänä on tarjota tieteeseen perustuvaa politiikkaneuvontaa päättäjille. Hänellä on kiinteät yhteydet hallitukseen, eduskuntaan ja sen valiokuntiin, sekä ilmastopolitiikan valmistelun kannalta keskeisiin ministeriöihin. Häntä on myös käytetty usein hallituksen työn auttamiseen, mukaan lukien osallistuminen hallituksen kokouksiin. Hän on tottunut vuorovaikutteisen tietotuen antamiseen poliittisen päätöksenteon ja sen valmistelun tueksi. Ollikainen avustaa parhaillaan myös VM:n ja TEM:n asettamaa taloustietelijöiden työryhmää, joka suunnittelee askeleita koronakriisistä eteenpäin. Työryhmän pyynnöstä hän laatii työryhmän työn liitteeksi katsauksen ilmastotoimista ja ns. vihreästä elvytyksestä.

MINNA HUOTILAINEN - HELSINGIN YLIOPISTO

Minna Huotilainen työskentelee Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan professorina ja kansainvälisen koulutusohjelman johtajana. Hänen taustansa on aivotutkimuksen ja käyttäytymistieteiden alueella ja hänet on palkittu useilla palkinnoilla tieteellisen tiedon kansantajuistamisesta ja yhteiskunnallisesta vuorovaikutuksesta. Hän on kirjoittajana yli 170 kansainvälisessä referoidussa tieteellisessä julkaisussa ja 5 suomenkielisessä tietokirjassa. Hän on tutkinut oppimista varhaiskasvatukseen, peruskoulun ja lukion osalta ja tutkimustulokset ovat relevantteja syrjäytymisen torjumisen ja erityisryhmien kannalta. Hän on mm. ollut tutkimassa erilaisten varhaiskasvatukseen ja peruskouluun kohdistuvien tukitoimien vaikutusta lasten hermostolliseen kehitykseen. Hän on tutkinut myös työelämää, työn järjestelyjä ja työuupumuksen hermostollisia mekanismeja. Hän on kehittänyt menetelmiä kuormituksen tunnistamiseen, optimaalisen työskentely-ympäristön ja työn järjestelyjen suunnitteluun ja tätä kautta työn kuormittavuuden vähentämiseen ja samanaikaiseen työn tuottavuuden kasvattamiseen. Nämä tutkimustulokset tuovat laajaa ymmärrystä työelämän kehittämiseen.

AHTI SALO - AALTO-YLIOPISTO

Tekniikan tohtori Ahti Salo (<http://sal.aalto.fi/ahti>) toimii systeemianalyysin professorina Aalto-yliopiston perustieteiden korkeakoulussa matematiikan ja systeemianalyysin laitoksella. Hän on kehittänyt matemaattisen mallintamiseen ja asiantuntija-arvioihin tukeutuvia päätös- ja riskianalyysin menetelmiä ja soveltanut niitä mm. terveydenhuollon, toimitusverkostojen ja turvallisuuskriittisten järjestelmien luotettavuuden ja resilienssin kehittämiseksi. Hän on saanut tutkimuksestaan lukuisia kansainvälisiä palkintoja. Hän on kirjoittanut yli 170 tieteellistä julkaisua sekä valvonut/ohjannut 23 väitöskirjaa ja yli 160

diplomityötä. Vuosina 2010-16 oli viidesti jäsenenä juryssä, joka valitsi Euroopan parhaan väitöskirjan operaatiotutkimuksen alalla.

TIINA LAATIKAINEN – THL

Professori Tiina Laatikainen, LT, työskentelee tutkimusprofessorina Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella ja terveyden edistämisen professorina Itä-Suomen yliopistossa. Hänellä on sivuvirka Siun soteen. Hän on Helsingin yliopiston kansanterveystieteen dosentti. Professori Laatikaisen tutkijanura on alkanut 1996 Kansanterveyslaitokselta, jonka jälkeen hän on työskennellyt Kansanterveyslaitoksessa ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa tutkijana, ylilääkärinä, yksikönpäällikkönä, osastajohtajana ja tutkimusprofessorina. Vuonna 2004 Laatikainen työskenteli Australiassa Flindersin ja Deakinin yliopistojen yhteistyöyksikössä Greater Green Triangle University Department of Rural Health (GGT UDRH) ja toimi tämän jälkeen vierailevana professorina (Academic level E) Flindersin yliopiston terveystieteellisessä tiedekunnassa vuodesta 2010 vuoteen 2016. Hän on työskennellyt useissa kotimaisissa ja kansainvälisissä tutkimus ja asiantuntijatehtävissä liittyen erityisesti tarttumattomien tautien epidemiologiaan ja ehkäisyyn. Hän toimii WHO:n Suomen yhteistyökeskuksen, WHO Collaborating Centre on Non-Communicable Disease Prevention, Health Promotion and Monitoring. Hänet on valittu Itä-Suomen yliopiston Vaikuttavuus terveys- ja sosiaalipalveluissa tutkimusyhteisön johtajaksi. Tämä on yksi yliopiston strategisesti merkittävistä tutkimusyhteisöistä (Research Communities).

Professori Laatikainen on johtanut useita tutkimushankkeita, joissa rahoittajina ovat olleet mm. Suomen Akatemia, Strateginen tutkimusneuvosto, EU ja useat säätiöt. Hänen keskeisiä tutkimusalueitaan on ollut kansanterveysongelmien kuten sydän- ja verisuonitautien, diabeteksen, astman- ja allergian sekä muistisairauksien epidemiologia, riskin arviointi, ehkäisyinterventiot ja hoidon laatu erityisesti perusterveydenhuollossa. Professori Laatikainen johtaa Strategisen tutkimusneuvoston rahoittamaa IMPRO -konsortiota, jossa pyritään tutkimuksellisesti kehittämään parempaa tietopohjaa ja optimoimaan palvelujen järjestämistä sote-uudistuksen tueksi. Tutkimuksensa kautta hän on ollut aktiivisesti mukana mm. Käypä hoito -suositusten laadinnassa, riskinarviointityökalujen rakentamisessa sekä kansallisen Diabeteksen laaturekisterin kehittämisessä. Hänellä on 315 vertaisarvioitua kansainvälisissä lehdissä julkaistua tutkimusartikkelia, 176 kotimaisissa lehdissä julkaistua artikkelia, tutkimusraporttia tai muita kotimaisia julkaisuja ja 28 muun kielistä tieteellistä julkaisua.

HEIKKI HIILAMO – THL

Olen toiminut vuodesta 2013 Helsingin yliopistossa sosiaalipolitiikan professorina ja vuodesta 2019 THL:n tutkimusprofessorina. Tätä ennen työskentelin tutkimusprofessorina Kansaneläkelaitoksen tutkimusosastolla. Oma tutkimukseni on keskittynyt taloustaantumien vaikutuksiin, erityisesti köyhyyden ja ylivelkaantumisen tutkimukseen sekä kolmannen sektorin toimintaan talouslamojen yhteydessä. Lisäksi olen tutkinut korona-virus -kriisiin liittyvinä kysymyksinä perhepolitiikkaa ja lastensuojelua.

Viime viikkoina olen käynnistänyt tutkimuksia, joissa selvitetään korona-kriisiä ajatellen vuoden 2008 talouslaman vaikutuksia lasten hyvinvointiin sekä korona-kriisin vaikutuksia sosiaalityöhön ja työllisyyspalveluihin. Lisäksi johdan kahta strategisen tutkimuksen

neuvoston rahoittamaa työpakettia, joissa tutkimusta on suunnattu korona-kriisiin (vaikutukset sosiaaliturvaan ja ylivelkaantumiseen). EU-hankkeessa Beyond 4.0 tutkimme mikrosimulaation avulla työttömyysshokkien vaikutuksia julkiseen talouteen, köyhyyteen ja eriarvoisuuteen.

Olen perehtynyt syvällisesti suomalaiseen tulonsiirto- sekä sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmään. Minut on nimetty THL:n edustajana sotu-komitean asiantuntijajäseneksi. Toimin sote-uudistuksen valmistelussa vuosina 2015-2019 neljässä keskeisessä asiantuntijaryhmässä. Aikaisemman työkokemukseni ja tutkimukseni perusteella tunnen hyvin kolmannen sektorin toiminnasta ev.lut. kirkon diakoniatyötä.

Tällä hetkellä toimin European Consumer Debt Networkin korona-kriisiä varten perustetussa tiedepaneelissa. Aikaisemmin olen toiminut Sitran kestävän kehityksen asiantuntijapaneelissa.

JYRKI NIEMI - LUKE

MMT Jyrki Niemi toimii maatalouspolitiikan tutkimusprofessorina ja Biotalouspolitiikat – fokusalueen tutkimuspäällikkönä Luonnonvarakeskuksessa. Hän on ruokaturvan ja elintarvikeketjun huoltovarmuuden kannalta merkittävä osaaja Suomessa. Lähes 30-vuotisen työuransa aikana hän on perehtynyt erittäin laajasti Suomen maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristöön sekä sen asemaan kansainvälisessä kilpailussa, kaupassa ja politiikassa. Keskeisiä tutkimuskohteita ovat olleet kansainvälinen kauppapolitiikka, Suomen kansallinen ja EU:n yhteinen maatalouspolitiikka sekä ruuan tarjontaketjun taloudellinen toimivuus ja tehokkuus. Tutkimustyössään Niemi on paneutunut erityisesti käytännön maatalous- ja kauppapolitiikan kansallisiin ja kansainvälisiin vaikutuksiin sekä etsinyt ja analysoinut uusia keinoja päätöksentekijöiden käyttöön. Niemellä on monien vuosien kokemus maatalous- ja kauppapolitiikan valmisteluun liittyvästä asiantuntijatyöstä. Hän on toiminut jäsenen ja sihteerin tehtävissä lukuisissa hallinnonalan työryhmissä sekä valmistellut asiantuntijalausuntoja Eduskunnan eri valiokunnille ja Maa- ja metsätalousministeriölle.

<https://www.luke.fi/henkilosto/jyrki-niemi/>

JOUNI VÄLIJÄRVI - JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Jouni Välijärvi on toiminut Jyväskylän yliopisto koulutustutkimuksen professorina vuosina 2001-2019 ja koulutuksen tutkimuslaitoksen johtajana 1996-2017. Tätä ennen hän toimi vuodesta 1979 erilaisissa tutkimushankkeissa ja tutkimuksen johtotehtävissä. Vuosina 1992-1994 hän työskenteli Opetushallituksessa johtajana. Välijärvi on Oulun yliopiston dosentti. Hänen tutkimusalueitaan ovat olleet lukiokoulutus (väitöskirja), koulutusjärjestelmien kansainvälinen vertailu, opetussuunnitelma sekä opettajuus ja opettajankoulutus. Hän muun muassa toimi kansainvälisen Pisa-tutkimuksen Suomen koordinaattorina noin 20 vuotta. Hän on johtanut useita Suomen Akatemian rahoittamia tutkimushankkeita ja lukuisia muita tutkimuksia. Välijärvi on toiminut asiantuntijana lukuisissa eri ministeriöiden ja järjestöjen kansallisissa työryhmissä, joiden tehtävänä on pääasiallisesti ollut perus- tai lukiokoulutuksen ja mm. ylioppilastutkimuksen kehittäminen. Hän on myös edustanut Suomea myös useissa EU:n ja OECD:n koulutuspoliittisissa asiantuntijaryhmissä ja ollut kansainvälisiä koulutusvertailuja toteuttavan IEA-järjestön Suomen edustaja runsaat 20 vuotta.

2000- luvulla hän on kehittänyt asiantunte mustaan myös perinteisiä koulutuspoliittisia teemoja laajemmalle mm. hankerahoituksen turvin. OKM:n ja STM:n vuosina 2018-2019 koordinoimassa Lapsistrategian valmistelutyössä hän toimi valmisteluryhmän jäsenenä ja ryhmän tutkijajaoston puheenjohtajana. Tällöin hän myös koordinoi ja kirjoitti laajan yhteenvedon lasten ja nuorten hyvinvointia koskevasta tutkimuksesta. Välijärvi toimi Koulutuksen arviointineuvoston, KARVIN, jäsenenä ja sen korkeakoulujaoston puheenjohtajana 2014-2018, jolloin hän perehtyi laajalti myös korkeakoulutuksen kysymyksiin. Tieteellisten julkaisujensa ohella Välijärvi on osallistunut aktiivisesti suomalaista koulutuspolitiikkaa koskevaan keskusteluun mm. I ehtikirjoitusten, kolumnien, haastattelujen ja blogien muodossa. Kuntaliitto ja OPSIA ry. myönsivät hänelle Sivistyksen suunnannäyttäjä-palkinnon vuonna 2013. Opettajien ammattijärjestö, OAJ, nimesi hänet Vuoden koulutusvaikuttajaksi vuonna 2017. Hän on luennoinut suomalaisen koulutuksen ajankohtaisista teemoista sadoissa eri tilaisuuksissa kotimaassa useissa kymmenissä muissa maissa.

CHRISTINA SALMIVALLI - TURUN YLIOPISTO

Christina Salmivalli on psykologian professori, strategisen tutkimuksen neuvoston varapuheenjohtaja ja INVEST-lippulaivan varajohtaja, joka palkittiin v. 2017 Suomen tiedepalkinnolla. Salmivalli sai juuri myös ERC Advanced Grant –rahoituksen.

Hänen erityisalaansa on kehityspsykologia, erityisesti vertaisvuorovaikutuksen merkitys yksilön kehityksessä, sekä näyttöön perustuvat interventiot sekä niiden arviointi ja laaja implementointi. Hän on toiminut useissa Suomen Akatemian tutkijaviroissa (mm. tutkijatohtori, nuorempi tutkija, akatemiatutkija) ja johtanut laajoja interventiohankkeita (KiVa Koulu, Opintokamu) joissa on kehitetty oppilaitosten kautta toteutettavia preventiivisiä interventioita lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen tueksi ja mm. kiusaamisen vähentämiseksi. Lisäksi hän on tehnyt tiivistä yhteistyötä useiden sidosryhmien kanssa (OKM, Opetushallitus, MLL, kunnat ja koulut) ja toiminut työryhmien asiantuntijajäsenenä Suomessa ja ulkomailla. Salmivalli kollegoineen toteuttaa toukokuun alussa perusopetuksen oppilaille kyselyn, jolla selvitetään koronakevään kokemuksia ja vaikutuksia oppimiseen, sosiaalisiin suhteisiin ja mielen hyvinvointiin.

JUUSO VÄLIMÄKI - AALTO-YLIOPISTO

Professori Juuso Välimäki on Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun taloustieteen laitoksen esimies. Professori Välimäki on tutkimuksessaan perehtynyt markkinoiden toiminnan ja tehokkuuden kysymyksiin. Hän on toiminut kahdeksan vuotta johtavien taloustieteellisten julkaisujen päätoimittajana ja tuntee tätä kautta laajasti taloustieteellisen kirjallisuuden. Maaliskuun loppupuolelta lähtien Professori Välimäki on osallistunut Helsinki GSE:n koronavirustilannetta tarkkailevan tilannehuoneen toimintaan ja sen raporttien kirjoittamiseen. Tässä ominaisuudessa hän on myös seurannut kansainvälistä kirjallisuutta pandemian taloudellisista vaikutuksista.